Appetites and Anxieties: Food, Film, and the Politics of Representation

นัทธนัย ประสานนาม*
Natthanai Prasannam

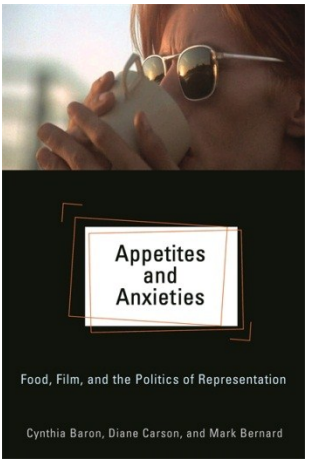

Baron, Cynthia, Diane Carson, and Mark Bernard. (2014). *Appetites and Anxieties: Food, Film, and the Politics of Representation*. Detroit: Wayne State University Press. 334 pages.

ฉากสำคัญฉากหนึ่งในภาพยนตร์ของผู้กำกับชื่อก้อง โอลิเวอร์ สโตน (Oliver Stone) เรื่อง *The Joy Luck Club* (1993) ที่ดัดแปลงจากนวนิยายชื่อเดียวกันของเอมี ตัน (Amy Tan) คือฉากที่เวเวอร์ลีพาริชคนรักที่เป็นผู้ชายผิวขาวชาวอเมริกันมารับประทานอาหารกับครอบครัวอเมริกันเชื้อสายจีนของเธอ โดยหวังให้ลินโดผู้เป็น

* รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และนักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาพยนตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์แอนดรูวส์ สหราชอาณาจักร ติดต่อได้ที่: np36@st-andrews.ac.uk

แม่ยอมรับในตัวเขา เวเวอร์ลีได้อบรมมารยาทบนโต๊ะอาหารของชาวจีนให้แก่ริช แต่เขาก็ทำพลาดด้วยการเติมเหล้าแก้วที่สองในขณะที่คนอื่นแค่จิบ ตักอาหารจำนวนมากทั้งที่ควรตักแต่น้อยเพื่อให้แน่ใจว่าทุกคนได้รับประทานทั่วกัน อวดทักษะการใช้ตะเกียบจนทำเลอะเทอะ แต่ที่แย่ที่สุดคือลินโดนำเสนออาหารจานสุดท้ายโดยออกตัวดูหมิ่นฝีมือตนเองตามมารยาทจีน แต่การแสดงออกแบบนั้นจะทำกับอาหารที่มั่นใจว่าปรุงอย่างสุดฝีมือเท่านั้น ริชควรชิมแต่น้อย รอให้ทุกคนชิมจนครบแล้วยกย่องอาหารจานนั้น แต่สิ่งที่เขาทำคือการเทซีอิ๊วลงไปในอาหารเพราะเห็นว่าจืดเกินไป ลินโดจึงกล่าวแก่ลูกสาวว่าเธอยอมเป็นมะเร็งลำไส้ใหญ่ดีกว่ายอมให้เวเวอร์ลีแต่งงานกับเขา

ฉากที่ยกมาเป็นตัวอย่างอาจตีความได้ว่าเป็นการเผชิญหน้าระหว่าง “ตะวันตก” กับ “ตะวันออก” แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือ ความเป็นจีนถูกนำเสนอผ่าน “อาหาร” ที่หลอมรวมวัฒนธรรมในมิติอื่นๆ เอาไว้อย่างซับซ้อน ความซับซ้อนลักษณะเดียวกันถูกนำเสนอในภาพยนตร์กลุ่มหนึ่งที่ออกฉายอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน นักวิชาการจัดประเภทภาพยนตร์กลุ่มนี้ว่า “ภาพยนตร์อาหาร” (food film) เช่นเดียวกับในโลกวรรณกรรมที่มีการเติบโตของ “food writing” หรืองานเขียนเรื่องอาหารอย่างกว้างขวาง แน่นอนว่างานเขียนและภาพยนตร์เหล่านี้นำเสนออาหารผ่านมุมมองที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะวิธีการปรุงอาหารหรือมิติทางโภชนาการ เพราะสามารถเกาะกระแสไปกับวิกฤตอาหารโลกและความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สื่อพยายามนำเสนอมาโดยตลอดเช่นกัน

ภาพยนตร์อาหารที่ผู้ชมชาวไทยคุ้นเคยกันดีส่วนใหญ่สร้างจากผู้กำกับที่มีชื่อเสียงหรือจากวัฒนธรรมฮอลลีวูด เช่น *Julie & Julia* (2009) ที่เล่าเรื่อง “แม่ครัว” สองรุ่นที่ส่งแรงบันดาลใจถึงกัน หรือภาพยนตร์สารคดีที่วิพากษ์อุตสาหกรรมอาหาร เช่น *Supersize Me* (2004) และ *Food, Inc.* (2008) ในกรณีของไทยอาจนึกถึงภาพยนตร์อาหารที่นำเสนอผ่านมุมมองแบบสยองขวัญ เช่น *เชือดก่อนชิม* (2552) ภาพยนตร์เหล่านี้ล้วนมีอาหารเป็นศูนย์กลางของเรื่องจึงจัดให้เป็นภาพยนตร์อาหารได้ ภาพยนตร์อาหารมีความสำคัญอย่างไร และจะนำมาศึกษาได้อย่างไร เราอาจหาคำตอบได้จากหนังสือ *Appetites and Anxieties: Food, Film, and the Politics of Representation*

ผลงานร่วมของนักเขียนสามคน ได้แก่ ซินเธีย บารอน (Cynthia Baron) ไดแอน คาร์สัน (Diane Carson) และมาร์ก เบอร์นาร์ด (Mark Bernard) พิมพ์เผยแพร่เมื่อ ค.ศ.2014

Appetites and Anxieties: Food, Film, and the Politics of Representation ศึกษาทั้ง “อาหารในภาพยนตร์” และ “ภาพยนตร์อาหาร” แบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 บท ไม่รวมบทนำ แม้ไม่ได้ระบุในสารบัญ แต่หนังสือเล่มนี้อาจแบ่งได้เป็น 4 “ภาค” ภาคหนึ่งว่าด้วยแนวคิดที่เป็นกรอบในการเขียนหนังสือเล่มนี้และผลกระทบของอาหารที่มีต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์ ภาคสองว่าด้วยมุมมองแบบ “ยูโทเปีย” และ “ดิสโทเปีย” ผ่านภาพยนตร์อาหาร ภาคสามว่าด้วยอุดมการณ์กับผู้กำกับภาพยนตร์อาหาร และภาคสี่ว่าด้วยภาพยนตร์สารคดีเรื่องอาหาร ตามขนบของการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ในที่นี้จึงขอเล่าถึงเนื้อหาที่น่าสนใจในแต่ละบทโดยสังเขป ดังนี้

ในบทที่ 1 ผู้เขียนกล่าวถึงแนวคิด “วิถีอาหาร” (foodways) ที่หมายรวมถึงความคิดและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารทั้งหมด เป็นต้นว่า การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคอาหาร การศึกษาวิถีอาหารในมุมมองวิพากษ์จึงเป็นความพยายามถอดรหัสมายาคติทางวัฒนธรรมที่ฝากแฝงในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับอาหารทั้งหมด เช่น อะไรนับว่าเป็นอาหาร ห้ามรับประทานอะไรเพราะเหตุใด วิถีอาหารเป็นคำศัพท์ที่ปรากฏมาตั้งแต่ทศวรรษ 1970 โดยอานิสงส์จากงานศึกษาของนักคติชนวิทยา นอกจากนั้นผู้เขียนยังเน้นความสำคัญของอาหารว่า อาหารเป็นภาษาสากลทั้งยังเป็นสนามประลองปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์

บทที่ 2 มีเนื้อหาว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ผู้เขียนยกตัวอย่างบริษัทผลิตอาหาร “ยักษ์ใหญ่” ที่ทรงอิทธิพลในแง่การลงทุนสร้างภาพยนตร์เช่นบริษัทฟาสต์ฟู้ดข้ามชาติ ในบริบทฮอลลีวู้ด อุตสาหกรรมอาหารกับภาพยนตร์ร่วมกันสร้างภาพที่น่าปรารถนาของการบริโภค ซึ่งภาพเหล่านี้ถูกวิพากษ์ในบทที่มีเนื้อหาว่าด้วยภาพยนตร์สารคดีเรื่องอาหาร

ในบทที่ 3 และ บทที่ 4 ผู้เขียนวิเคราะห์อาหารกับ “ยูโทเปีย” และ “ดิสโทเปีย” กล่าวอย่างง่ายที่สุด “ยูโทเปีย” คือโลกในอุดมคติ ผู้เขียนยกตัวอย่างสูตรสำเร็จของภาพยนตร์อาหารที่ผูกสัมพันธ์ตัวละครทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม อาหารทำหน้าที่เชื่อมร้อยสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม กรณีตัวอย่างที่สำคัญคือ

ภาพยนตร์เรื่อง *Bagdad Café* (1987) ซึ่งอาจใช้เป็นแนวทางการอธิบายภาพยนตร์อาหารได้อีกหลายเรื่องที่มี “สูตร” เดียวกัน ส่วน “ดิสโทเปีย” คือโลกที่เสื่อมถอยหรือตกต่ำ ตัวอย่างที่ผู้เขียนใช้คือภาพยนตร์เกาหลีเรื่อง *301/302* (1995) ซึ่งนำเสนอภาพที่ชวนให้เกิดการถกเถียงได้ เช่น ตัวละครเอกหญิงชาวเอเชียที่ “ติดกับ” อยู่ในครัวที่เต็มไปด้วยอาหารอเมริกัน การโยนอาหารที่ตัวละครหญิงทนรับประทานไม่ได้ทิ้งไป หรือการนำสัตว์เลี้ยงของสามีมาปรุงเป็นอาหารเพื่อล้างแค้น ภาพที่น่าคลื่นเหียนเหล่านี้เองที่กระตุ้นให้ผู้ชมภาพยนตร์ฉุกใจคิดมากขึ้นเกี่ยวกับวิถีอาหารของตน

ประเด็นที่ผู้เขียนกล่าวถึงในบทที่ 5 คือ คติการบริโภคเนื้อมนุษย์ (cannibalism) ในภาพยนตร์อาหาร ในภาพยนตร์กลุ่มนี้อาหารมักถูกใช้ในความหมายเชิงสัญญะที่สัมพันธ์กับความเชื่อ ระบบคุณค่าและสถานะทางสังคมของตัวละคร ผู้เขียนอธิบายคติการบริโภคเนื้อมนุษย์โดยโยงเข้ากับลัทธิอาณานิคม (colonialism) รวมทั้งคู่ตรงข้ามระหว่างอารยธรรมกับความป่าเถื่อน ภาพยนตร์ที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาคือ *Cannibal Holocaust* (1979) *How Tasty Was My Little Frenchman* (1971) และภาพยนตร์ชุด *The Texas Chain Saw Massacre* (1974-2013) ที่น่าสนใจคือ ภาพยนตร์กลุ่มนี้นำเสนอความหมายเชิงโต้กลับว่า อันที่จริง ผู้ที่เจริญแล้วนั้นเองอาจเป็นนักบริโภคเนื้อมนุษย์ ซึ่งเชื่อมโยงกับการวิพากษ์ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของคนในสังคม

ในบทที่ 6 หนังสือนำเสนอภาพยนตร์อาหารโดยใช้ทฤษฎีประพันธกร (auteur theory) มาประกอบ ผู้กำกับที่เป็นกรณีศึกษาคือ สตีเฟ่น สปิลเบิร์ก (Stephen Spielberg) จอห์น ฟอร์ด (John Ford) อัลเฟรด ฮิตช์ค็อก (Alfred Hitchcock) และหลุยส์ บุนเญล (Louis Buñuel) การเลือกผู้กำกับแต่ละคนมาวิเคราะห์เพิ่มเติมนี้แท้จริงแล้วเป็นเหมือนส่วนขยายของเนื้อหาในบทที่ 3 และ 4 ที่ว่าด้วยอาหารกับโลกอุดมคติและโลกที่ตกต่ำเสื่อมทรามนั่นเอง

ในบทที่ 7 และ 8 ที่ว่าด้วยภาพยนตร์สารคดี ผู้เขียนมุ่งวิพากษ์ธุรกิจและพฤติกรรมของรัฐบาล ที่มีส่วนปกปิดผู้บริโภคไม่ให้รู้แหล่งที่มาของอาหารและน้ำ รวมถึง “อำนาจมืด” ของบริษัทอาหารที่บริหารผ่านนโยบายของตนอันนำไปสู่การกำหนดรสนิยม/รสชาติที่พึงนิยมของมวลชน ภาพยนตร์สารคดีอาหารได้รับอิทธิพล

จากกระแสอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโดยเฉพาะวิกฤตสุขภาพและวิกฤตสิ่งแวดล้อม บทบาทหน้าที่ของภาพยนตร์กลุ่มนี้คือการปลุกเร้าผู้ชมในฐานะผู้บริโภคให้หันมาทบทวนการรับรู้เกี่ยวกับอาหาร น้ำ และสิ่งแวดล้อมเสียใหม่ โดยตามไปถึงแหล่งวัตถุดิบของอาหาร แหล่งผลิต ตลอดจนกระบวนการผลิต ที่ย่อมแสดงให้เห็นปัญหาเกี่ยวกับสุขอนามัยและการเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค ภาพยนตร์กลุ่มนี้ต้องเผชิญแรงกดดันจากภาคธุรกิจที่เสียประโยชน์รวมทั้งภาครัฐที่พยายามเข้ามาบริหารอำนาจผ่านระบบเซนเซอร์

ในบทที่ 9 ซึ่งเป็นบทสุดท้าย ผู้เขียนกล่าวถึงอาหารในฐานะ “หน้าต่างไปสู่การเมืองระดับส่วนตัวและระดับวัฒนธรรม” ด้วยกรอบคิดเรื่องวิถีอาหาร ผู้เขียนย้ำอีกครั้งผ่านภาพยนตร์หลายเรื่องว่า อาหารสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ ชาติ เพศสถานะ และเพศวิถี ตัวอย่างที่น่าประทับใจในบทนี้คือการทดลองวิเคราะห์บทบาทของอาหารในฉากบางฉากจากภาพยนตร์ที่ไม่ใช่ภาพยนตร์อาหาร ตัวอย่างเช่น *Brokeback Mountain* (2005) ซึ่งเป็นภาพยนตร์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างชายรักชาย ผู้เขียนกล่าวถึงฉากการรับประทานอาหารร่วมกันในเทศกาลขอบคุณพระเจ้าของครอบครัวภรรยาที่ตัวละครเอกแต่งงานด้วย การเตรียมอาหาร การบริโภค และการใช้อาหารในฐานะสนามประลองปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เห็นได้อย่างชัดเจนจากตัวอย่างนี้ โดยผู้เขียนไม่ลืมที่จะพาดพิงตัวอย่าง “คลาสสิก” ของภาพยนตร์อาหารที่สื่อสารประเด็นการเมืองวัฒนธรรมเรื่องเพศสถานะด้วย เช่น *Salt of the Earth* (1954) และ *Babette’s Feast* (1987)

โดยภาพรวม จุดเด่นของ *Appetites and Anxieties: Food, Film, and the Politics of Representation* คือ การนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์ภาพยนตร์อาหารและอาหารในภาพยนตร์ได้อย่างน่าสนใจ โดยพยายามจับประเด็นหลักที่ปรากฏในภาพยนตร์กลุ่มนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องถูกนำมาอ้างอิงอย่างหลากหลาย และมีภาคผนวกที่ทำภาพยนตรานุกรม (filmography) ไว้อย่างดี

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ *Appetites and Anxieties: Food, Film, and the Politics of Representation* จะพิมพ์เผยแพร่ ได้มีงานวิชาการจำนวนหนึ่งที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับภาพยนตร์มาก่อน ตัวอย่างที่โดดเด่นคือหนังสือ

Reel Food: Essays on Food and Film (2004) ของแอนน์ แอล. โบเวอร์ (Anne L. Bower) และ *The Food Film: A Genre Study* (2006) ของเจมส์ อาร์. เคลเลอร์ (James R. Keller) รวมทั้งบทความเรื่อง “Feasts for our eyes: Viewing films on food through new lens” (2011) ของ ลอร่า เอ. ลินเดนเฟลด์ (Laura A. Lindenfeld) เมื่อย้อนกลับไปอ่านงานเขียนทั้งหมดประกอบกับหนังสือที่เลือกมาวิจารณ์แล้วทำให้พบว่า ผู้เขียน *Appetites and Anxieties: Food, Film, and the Politics of Representation* พยายามเลือกวิเคราะห์ประเด็นที่หลากหลายกว่าก่อน เพราะประเด็นที่กล่าวถึงไปโดยละเอียดแล้วในงานเขียนกลุ่มที่อ้างถึงคือ ความเป็นหญิงความเป็นชาย อาหารกับอำนาจ อาหารกับอัตลักษณ์วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ อาหารในฐานะอุปลักษณ์และอุปมานิทัศน์ การเมืองเรื่องในครัว อาหารกับวาทกรรมสุขภาพ ฯลฯ ซึ่งให้น้ำหนักแก่ด้านที่เป็น “appetites” หรือมิติที่น่าปรารถนาของอาหาร หากจะอธิบายความโดดเด่นของหนังสือที่เขียนขึ้นภายหลังจึงควรชื่นชมการให้ความสำคัญแก่ภาพยนตร์สารคดี รวมทั้งประเด็นที่เป็น “ด้านมืด” หรือด้านที่ไม่พึงปรารถนาของโลกอาหารอันหมายถึง “anxieties” ในชื่อหนังสือ ที่ยังไม่มีงานวิชาการพิเคราะห์ให้เห็นชัดเจนมากนัก การเน้นทั้ง “appetites” และ “anxieties” จึงเป็นลักษณะเด่นอีกประการของหนังสือเล่มนี้ที่มีคุณูปการต่อการศึกษาอาหารในภาพยนตร์และภาพยนตร์อาหาร

อย่างไรก็ตาม จุดที่หนังสือเล่มนี้อาจต้องพัฒนาคือ ผู้เขียนไม่ได้อธิบายคำจำกัดความของคำว่า “วิถีอาหาร” หรือ “foodways” อย่างพอเพียง ที่กล่าวถึงในบทที่ 1 เป็นสังเขปคำอธิบายผ่านตัวอย่างภาพยนตร์ที่เกลี่ยให้ความหมายหรือขอบข่ายของแนวคิดที่ควรต้องอธิบายลดความสำคัญลง หนังสือเล่มนี้จะเป็นตัวอย่างการวิเคราะห์ภาพยนตร์อาหารและอาหารในภาพยนตร์ที่สมบูรณ์กว่านี้หากผู้เขียนลองวาง “วิถีอาหาร” ลงในภาพใหญ่ของ “อาหารศึกษา” (food studies) ซึ่งเป็นสหวิทยาการที่กำลังเติบโต นอกจากนั้น ในบทที่มุ่งอธิบายแนวคิดเรื่องวิถีอาหารนี้ ผู้เขียนอาจยกตัวอย่างงานที่ประยุกต์แนวคิดดังกล่าวในการศึกษานอกเหนือจากการวิจัยภาพยนตร์ เช่น จากตัวบทวรรณกรรม สื่ออื่นๆ และงานค้นคว้าทางคติชนวิทยาหรือมานุษยวิทยา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ นอกจากจะทำให้เข้าใจแนวคิดนี้ดีขึ้นแล้ว ยังอาจช่วยลดความซ้ำซ้อนในการกล่าวถึงแนวคิดนี้ซ้ำๆ ในแต่ละบทโดยกำกับด้วยวลีสั้นๆ ที่มีแง่มุมทั้งคล้ายคลึงและแตกต่างกับที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้า

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายแนวคิดวิถีอาหาร ยังอาจพบปัญหาอีกประการหนึ่งใน “บทนำ” ของหนังสือที่ปรารภถึงแนวคิดนี้ แต่ไม่มีคำจำกัดความหรือคำอธิบายที่ชัดเจน เข้าใจว่าผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่าน “รอ” มาอ่านในบทที่ 1 ทว่าผู้อ่านอาจอ่านบทนำไม่เข้าใจ ทำให้ “ไม่รอ” และปิดหนังสือเล่มนี้ไปก่อนที่จะอ่านถึงบทอื่นๆ ได้

ปัญหาที่ควรกล่าวถึงอีกประการหนึ่งของหนังสือเล่มนี้คือการเลือกตัวอย่างที่แม้จะพยายามให้หลากหลายแล้วแต่ก็นับว่ายังไม่เพียงพอ เพราะน้ำหนักตกอยู่ที่ภาพยนตร์อเมริกันและภาพยนตร์ยุโรป ภาพยนตร์เอเชียที่เป็นกรณีศึกษาในหนังสือเล่มนี้มีเพียงภาพยนตร์เกาหลีเท่านั้น ทั้งที่ภาพยนตร์อาหารจากแหล่งอื่นในทวีปเอเชียเป็นต้นว่าฮ่องกงและประเทศญี่ปุ่นก็สื่อสารกับทั้งผู้ชมในประเทศและผู้ชมทั่วโลกเช่นกัน โดยเฉพาะภาพยนตร์ญี่ปุ่นตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 อาหารถูกใช้เป็นเครื่องมือส่งออกวัฒนธรรมรวมทั้งเป็นดัชนีของปรากฏการณ์หวนไห้หาอดีตในสังคมญี่ปุ่น ที่เชื่อมโยงกับการรื้อฟื้นความทรงจำทางวัฒนธรรมและการกลับสู่ชนบทที่ปรากฏอย่างกว้างขวางในอุตสาหกรรมภาพยนตร์

อนึ่ง ในวาระครบรอบ 72 ปีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เฉลิมฉลองไปได้ไม่นาน น่าจะเป็นโอกาสอันดีที่นักมนุษยศาสตร์ในคณะมนุษยศาสตร์จะทบทวนจุดยืนของตนใน “เกษตรศาสตร์” และในประชาคมวิชาการมนุษยศาสตร์ระดับนานาชาติ สถานะของคณะมนุษยศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นมากกว่า “โรงเรียนสอนภาษา” คงเป็นประเด็นที่ไม่สำคัญพอจะต้องนำมาถกเถียงแล้ว เพราะประเด็นที่น่าสนใจกว่าคือ ความเคลื่อนไหวในวงการมนุษยศาสตร์โลกที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ “เกษตรศาสตร์” เช่น “สัตว์ศึกษา” (animal studies) ที่ภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เคยจัดกิจกรรมบรรยายพิเศษเมื่อ พ.ศ.2556 รวมทั้ง “อาหารศึกษา” ที่เป็นประเด็นของบทวิจารณ์หนังสือนี้ นักมนุษยศาสตร์ใน “สำนักเกษตรศาสตร์” ยังคงมองข้ามสาขาวิชาใหม่เหล่านี้

ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งที่ต้องการชวนคิดอีกประการหนึ่งคือ หนังสือเล่มนี้เป็นตัวอย่างผลงานจากสาขา “ภาพยนตร์ศึกษา” (film studies) ที่ศึกษาภาพยนตร์ในฐานะผลผลิตทางวัฒนธรรม ไม่ได้ศึกษาวิธีการถ่ายทำภาพยนตร์ดังที่สอนเรียนกันทั่วไปในหลักสูตรด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชนในประเทศไทย ดังนั้น ด้วย

ความเข้าใจว่าการศึกษาภาพยนตร์ต้องถูกตอกตรึงอยู่ในพรมแดนของนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน ภาพยนตร์ศึกษาจึงยังคงถูกตีตราและผลักไสด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือความไร้เดียงสาทางวิชาการของนักมนุษยศาสตร์ไทยจำนวนหนึ่งอยู่ แม้ว่าคณะมนุษยศาสตร์หรือคณะอักษรศาสตร์ทั่วโลกจะเปิดสอนภาพยนตร์ศึกษาในภาควิชาภาษาอังกฤษ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ภาควิชาการละคร และภาควิชาภาพยนตร์ศึกษาอย่างกว้างขวางก็ตาม

บทวิจารณ์หนังสือนี้จึงน่าจะเป็นจุดตั้งต้นที่ดีของการแสวงหาทางวิชาการเพื่อสร้างความเป็นเลิศที่เป็นเอกลักษณ์ของสาขาวิชามนุษยศาสตร์ในบริบทมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และในบริบทประชาคมมนุษยศาสตร์นานาชาติ ภารกิจนี้ย่อมสำคัญไม่น้อยไปกว่าความพยายามก้าวให้พ้นพรมแดนรัฐชาติด้วยการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนหรือการพัฒนาด้านการเรียนการสอนและการวิจัยเพื่อตอบสนองต่อการแข่งขันในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลก เพราะการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อก้าวให้พ้น “กำแพงวิทยาการ” ก็น่าจะเป็นภารกิจที่นักมนุษยศาสตร์ทุกคนควรหมายรู้อยู่ก่อนการเกิดขึ้นของบทวิจารณ์หนังสือเรื่องนี้อยู่แล้วมิใช่หรือ

รายการอ้างอิง

Baron, C. Carson D., & Bernard M. (2014). *Appetites and anxieties: Food, film, and the politics of representation*. Detroit: Wayne State University Press.

Bower, A. L. (2004). *Reel food: Essays on food and film*. New York: Routledge.

Keller, J. R. (2006). *The food film: A genre study*. Jefferson: McFarland & Company.

Lindenfeld, L. A. (2011). “Feasts for our eyes: Viewing films on food through new lens.” In J. M. Cramer, C. P. Greene, & L. M. Walters Zeds.X, *Food as communication/ communication as food* (pp. 1-21). New York: Peter Lang.